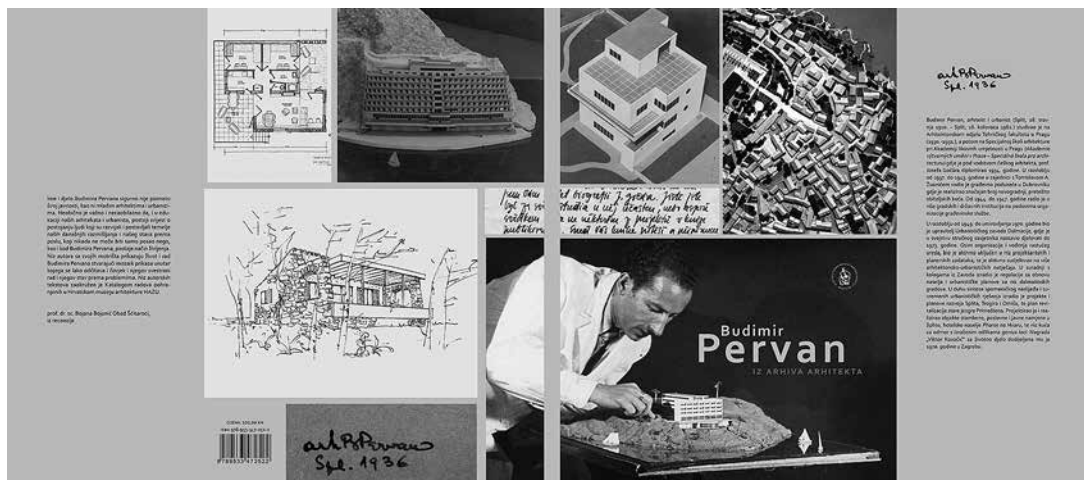

OSVRT NA IZLOŽBU O ARHITEKTU I URBANISTU BUDIMIRU PERVANU

IM 50, 2019.
IZ MUZEJSKE TEORIJE I PRAKSE
MUSEUM THEORY AND PRACTICE

IVAN HULJEV □ Hrvatski muzej arhitekture HAZU, Zagreb

sl.1. Naslovnica knjige 'Budimir Pervan' objavljene u izdanju Hrvatskog muzeja arhitekture HAZU, 2019. godine

U Hrvatskome muzeju arhitekture HAZU u Zagrebu je od 19. prosinca do 27. veljače bila postavljena izložba *Budimir Pervan – iz arhiva arhitekta*, na kojoj je predstavljeno stvaralaštvo arhitekta i urbanista Budimira Pervana (1910. – 1982.). Posljednjeg dana izložbe promovirana je istoimena knjiga, koju je uvodno predstavila ravnateljica Hrvatskog muzeja arhitekture i suautorica knjige dr. sc. Borka Bobovec. Knjigu su promovirali prof. doc. dr. sc. Bojana Bojanić Obad Šćitaroci s Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, voditelj Muzeja akademik Andrija Mutnjaković, kustosica dr. sc. Iva Ceraj te kustosica pripravnica Laura Naranda.

Na izložbi, kao i u knjizi, predstavljen je Pervanov rad iz obiteljske donacije, koja danas čini dio fundusa Hrvatskog muzeja arhitekture HAZU.

Tematske cjeline prikazane na izložbi i u knjizi prate, mogli bismo reći, prisniji i prijateljski tekstovi akademika Andrije Mutnjakovića, doc. dr. sc. Borke Bobovac, akademika Tonka Maroevića, prof. dr. sc. Roberta Plejića, prof. emeritusa dr. sc. Ivana Šimunovića, arhitekta Antuna Šatare i akademika Dinka Kovačića, koji su Pervana manje ili više osobno poznavali ili proučavali i koji su osim stručnih osvrtâ na Pervanov opus iznijeli i svoja sjećanja na njega. O kolegijalnosti B. Pervana doznajemo iz teksta prof. emeritusa Ivana Šimunovića uz spomenutu knjizi: *Jednog jutra bili smo u mojem odjelu na okupu i ispijali zajedno kavu. Odjednom se otvore*

vrata i u sobu uđe nasmijan (to je inače rijetkost) naš direktor Pervan.

I bez čekanja kaže: „Danas znam zašto sam veseo kao direktor: jer sam pročitao u novinama da je Ivan Šimunović habilitirao na fakultetu i stekao zvanje sveučilišnog djelatnika. Gospodo, to je rodio ovaj Zavod i neka se to još češće događa, da budemo rasadnik uspješnih intelektualaca.” Ja sam protrnuo jer sam očekivao kritiku, a ne pohvalu. To je bila velika osobina našeg direktora, jer je znao dijeliti uspjeh sa svojim djelatnicima. Bio je to golem poticaj za daljnji rad.

Prva tematska cjelina izložbe obuhvatila je Pervanov studij 1930-ih godina u Pragu, gdje se 1930. najprije upisao na Arhitektonski odjel Češke visoke tehničke škole, ali već nakon drugog semestra napušta studij i upisuje se u trogodišnju Školu arhitekture pri Akademiji likovnih umjetnosti u Pragu. Tu mladi Pervan dobiva uvid u praški kubistički stil u arhitekturi, koji će kasnije primjenjivati u većini svojih radova. Iz tog razdoblja prikazane su originalne diplome, fotografije Pervanovih studentskih radova (hotela) i fotografija makete Pervanova diplomskog rada (škole za tjelesni odgoj). O drugoj fazi Pervanova rada svjedoče fotografije njegovih projekata realiziranih u Dubrovniku do Drugoga svjetskog rata, mahom građevina koje stilom odudaraju od načela tzv. *praške škole*, a naslanjaju se na tradicijsku arhitekturu (kamene obloge vanjskih zidova, kupe kanalice na krovu).

sl.2. Uredski prostor Urbanističkog zavoda Dalmacije nakon adaptacije, Vestibul 4 u Splitu, 1958.
Hrvatski muzej arhitekture HAZU, Osobni arhivski fond Budimira Pervana

Intimniji kutak izložbe činile su videoprojkcije obiteljskih fotografija, a u prvoj dvorani bio je izložen i Pervanov drveni radni stol s ravnalima, trokutima i ostalim priborom, zajedno s njegovom fotografijom i potpisom na projektu iz studentskih dana te fotografijom kuće obitelji Pervan, projektirane i izgrađene u Splitu 1936., u kubističkom stilu.

Zaseban dio izložbe činio je dosad gotovo nepoznat i neistražen dio Pervanova opusa. Riječ je o obiteljskim kućama što ih je projektirao na području Dalmacije, odnosno u Primoštenu te na otocima Braču, Visu, Hvaru i Mljetu, a predstavljene su fotografijama i originalnim nacrtima, tlocrtima i bilješkama. Prototip za spomenute građevine Pervanu je bila vlastita kućica u Postirama na otoku Braču, stoga su i kuće što ih je projektirao za druge sjajno uklopljene u strmine nad morem. Karakterizira ih moderan stil u arhitekturi, kubističke forme ravnoga ili razlomljeno-kosog krova, čistih ploha i obrisa. Dijelovi zidova s rustično obrađenim kamenom pomiruju odlike modernoga i tradicijskog stila gradnje. Novitet u odnosu prema tradicionalnoj gradnji jesu velike staklene stijene koje u interijer propuštaju obilje svjetlosti – stoga je cijelu tu izloženu tematsku cjelinu akademik Maroević nazvao „kućama punim sunca“.

Velik dio izložbe bio je posvećen Pervanovu radu na osnivanju Urbanističkog biroa u Splitu (URBS-a), odnosno Urbanističkog zavoda Dalmacije, kojemu je Pervan od 1949. do 1970. bio ravnatelj, a kao stručni savjetnik u njemu je nastavio djelovati i nakon umirovljenja, sve do 1973.

U spomenutih dvadeset godina Zavod je iznjedrio priznate arhitekta te ostvario kvalitetne urbanističke planove i arhitektonske projekte na prostoru Dalmacije.

Bitan uspjeh Urbanističkog zavoda bilo je osnivanje Odjela za povijest graditeljstva, koji je radio na rekonstrukciji stare gradske jezgre i Dioklecijanove palače u Splitu. Na izložbi su prikazani dokumenti i fotografije na kojima se vidi stanje prije i nakon uređenja i rekonstrukcije Vestibula Dioklecijanove palače u Splitu, gdje su bili smješteni uredi Zavoda. Iz tog razdoblja prikazani su nacrti i planovi Administrativne zgrade Skupštine općine Split (danas zgrada Splitsko-dalmatinske županije). Od splitskih projekata URBS-a koji su i danas aktualni rad spomenuti rad na arhitektonsko-urbanističkom rješenju splitske Zapadne obale iz 1960. (Pervan sa suautorima, arhitektima B. Kalogjerom, N. Šegvićem, L. Perkovićem, S. Baltazarom, F. Barišićem i P. Mudnićem). Iz navoda u već spomenutoj knjizi o Pervanovu stvaralaštvu doznajemo: *Glavni cilj projekta bio je uklopiti postojeće i novoizgrađene objekte u harmoničnu cjelinu, te uspostaviti ravnotežu s pozadinom marjanske uzvisine. I ovo: Projektom su predviđene veće površine za šetnicu, regulacija prometa i nova promenadna površina, a za pomorski promet manja, izbočena pristaništa.*

Izložbom je znatan dio pozornosti pridan projektu revitalizacije i rekonstrukcije stare jezgre Primoštena, u kojemu je Pervan imao vodeću ulogu i za koji je 1975., u povodu 25. obljetnice Zavoda, nagrađen Zlatnom plaketom. Na izložbi su prezentirane stare fotografije maketa Primoštena, skice planiranog izgleda stare jezgre, panoramski prikaz stanja zatečenoga 1970. i panoramski prikaz zamišljenoga budućeg stanja. Spomenutim je projektom bilo planirano prokopati kanal na Pisku i postaviti most na kamenim stupovima kojim bi se kopno spojilo sa starom jezgrom. Ta je ideja rođena tijekom arheoloških istraživanja u kojima je utvrđeno da su postojali drveni piloni za pomični most, kakav je zacijelo

sl.3. U Hrvatskome muzeju arhitekture HAZU u Zagrebu je od 19. prosinca do 27. veljače bila postavljena izložba „Budimir Pervan – iz arhiva arhitekta”, na kojoj je predstavljeno stvaralaštvo arhitekta i urbanista Budimira Pervana (1910. – 1982.).

bio izgrađen u 16. st. Naime, tada je, za vrijeme mletačke uprave, izgrađen obrambeni zid s kulama okrenutima prema kopnu, za zaštitu stanovništva od Osmanlija i razbojnika. Budući da je bedem bio dijelom porušen, a dijelom dograđen potkraj 19. i početkom 20. st., počela se planirati njegova rekonstrukcija. Stoga je Pervan napravio rekonstrukciju bedema prema starim fotografijama. Projekt revitalizacije stare jezgre Primoštena predviđao je moguću dogradnju starih kamenih kuća i izgradnju novih u dotad neurbaniziranim predjelima, uz uvjet da budu izgrađene po uzoru na stare kamene kuće s krovom od kamenih ploča. Izgradnja mosta, kao ni većina projekta revitalizacije i rekonstrukcije stare jezgre Primoštena, nikad nije realizirana.

Nažalost, stvaralaštvo arhitekta i urbanista Budimira Pervana do sada nije bilo dovoljno valorizirano niti poznato široj i stručnoj javnosti. Izložba postavljena u Hrvatskome muzeju arhitekture HAZU i prateća publikacija znatno su pridonijele znanstveno-stručnoj valorizaciji života i rada B. Pervana i upoznavanju šire javnosti s tim splitskim arhitektom.

Prikaz izložbe prigodno bih zaključio riječima arhitekta Antuna Šatare, jednoga od autora teksta u knjizi *Budimir Pervan – iz arhiva arhitekta: Danas grad Split nema takvu instituciju kao što je bio Urbanistički zavod Dalmacije, što se ogleda u nizu neplanske i često promašene izgradnje.*

Primljeno: 4. travnja 2019.

REVIEW OF AN EXHIBITION ABOUT THE ARCHITECT AND PLANNER BUDIMIR PERVAN

In the Croatian Academy of Sciences and Arts Croatian Museum of Architecture, on December 19, 2018, an exhibition entitled *Budimir Pervan – from the Archives of an Architect* was opened. On the last day of the exhibition a book of the same name had its launch. The book contains articles by Academician Andrija Mutnjaković, Dr Borka Bobovec, Academician Tonko Maroević, Dr Robert Plejčić, Dr Ivan Šimunović, Antun Šatara the architect and Academician Dinko Kovačić. The exhibition comprised several thematic units. They started with Pervan's student days, went on to his pre-war life and work in Dubrovnik and through the theme of the little-known family houses that Pervan designed in the area of Dalmatia. A large part of the exhibition took up the theme of his work in the Urbanistic Bureau in Split (the Urban Planning Institute of Dalmatia), which he headed from 1949 to 1970.

Separately presented here was the founding of the Department for the History of Building and his work on the reconstruction of the old city centre of Diocletian's Palace in Split. A considerable part of the exhibition was devoted, in addition to the themes already mentioned, to Pervan's work on the revitalisation and reconstruction of the old centre of Primošten, for which he was awarded the Gold Plaque in 1975.